

Súd: Krajský súd Trenčín
Spisová značka: 27Co/31/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3120202221
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 09. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Alena Záhumenská
ECLI: ECLI:SK:KSTN:2022:3120202221.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trenčíne v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Záhumenskej a sudkýň JUDr. Ľubice Bajzovej a Mgr. Martiny Trnavskej v spore žalobcov: 1/ Y., 2/ N. obaja žalobcovia zastúpení R., proti žalovanému: K., zastúpený Y., o určenie, že vec patrí do dedičstva, na odvolanie žalobcov proti rozsudku Okresného súdu Trenčín zo dňa 12.10.2021, č.k. 17C/8/2020-80, takto

rozhodol:

Rozsudok súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e .**

Žalovaný **m á** voči žalobcom nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100%.

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie výrokom I. žalobu zamietol. Výrokom II. rozhodol, že návrh žalobcov na prerušenie konania zo dňa 04.10.2021 zamietal. Výrokom III. žalovanému priznal proti žalobcom 1/, 2/ spoločne a nerozdielne náhradu trov konania v plnom rozsahu. Právne svoje rozhodnutie odôvodnil ust. § 40a, § 116, § 140 Občianskeho zákonníka a § 137 písm. c) CSP. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že dňa 09.03.2020 bola Okresnému súdu Trenčín doručená žaloba žalobcov, ktorou sa domáhajú určenia, že spoluvlastnícky podiel 4/6-iny k rodinnému domu so súp. č. XXX, stavba evidovaná na LV č. XXXX, kat. úz. Q., obec M., okres M., ktorý je zapísaný v prospech žalovaného, patrí do dedičstva po Y. F., rod. L., nar. XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX, naposledy trvale bytom T. XXX/XX,XXX XX M.-A.. Súd prvej inštancie rozhodol na základe výsledkov vykonaného dokazovania, z ktorého mal za preukázané, že žalobcovia a žalovaný sú príbuzní v nepriamom rade. Žalovaný je bratrancom žalobcov. Matka žalobcov bola jeho príbuznou v nepriamom rade, tetou, sestrou jeho otca, pričom počas svojho života zmluvne previedla na žalovaného spoluvlastnícky podiel o veľkosti 4/6 k rodinnému domu so súpisným číslom XXX, postavenom na pozemku parc. CKN č. XXXX/X, v kat. úz. Q., obec M.. Išlo o písomnú darovaciu zmluvu zo dňa 25.04.2018. Matka žalobcov zomrela dňa 10.10.2019. V dedičskom konaní po matke žalobcov ako poručiťke bolo rozhodnuté tak, že konanie o dedičstve bolo zastavené z dôvodu zanechania majetku nepatrnej hodnoty, pričom bolo zistené, že listina o vydedení nebola zanechaná a za dedičov boli určení žalobcovia. Osobou, ktorá sa postarala o pohreb bola matka žalovaného, ktorej bol vydaný majetok poručiťky nepatrnej hodnoty, a to dve pohľadávky voči banke v sume 32,34 eur a v sume 995,82 eur a 4 kusy cenných papierov v hodnote 132,80 eur. Žalobcovia sú podieloví spoluvlastníci predmetného rodinného domu o veľkosti podielu 1/6 k celku každý z nich, pričom tieto podiely nadobudli ako dedičstvo po svojom otcovi, zomrelom v roku 2008. Dňa 07.12.2018 bola notárkou Y. E. N. v M. vo S., na oddelení geriatrickej a dlhodobochorých, spísaná notárska zápisnica za prítomnosti matky žalobcov a svedkov (K. X. R. a H. J.). Svedkyne boli uvedené ako osoby, ktoré nie sú blízkou osobou matky žalobcov a prehlásili, že boli počas spisovania notárskej zápisnice prítomné. Táto pred notárkou v uvedený deň predniesla svoje vyhlásenie adresované všetkým, avšak nielen svojim deťom. Súd prvej inštancie sa v prvom rade zaoberal procesnou prípustnosťou podanej žaloby žalobcov a po konštatovaní, že na požadovanom

určení majú naliehavý právny záujem následne pristúpiť k vecnému prejednávaniu sporu, teda dôvodnosti žaloby. Konštatoval, že dôvodom toho, prečo by do dedičstva po poručiteľke (matke žalobcov) mal patriť aj spoluvlastnícky podiel o veľkosti 4/6 k predmetnému rodinnému domu je tvrdenie žalobcov, že darovacou zmluvou uzavretou medzi poručiteľkou a žalovaným dňa 25.04.2018, bolo porušené ich predkupné právo podielových spoluvlastníkov. Podstatnou okolnosťou, ktorú riešil súd prvej inštancie v konaní, bolo to, či poručiteľka a žalovaný boli blízkymi osobami v zmysle § 116 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého iné osoby v pomere rodinnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu. Ak by tomu tak bolo, tak v takom prípade by predkupné právo žalobcov nemohlo byť porušené a nemali by právo namietat' tzv. relatívnu neplatnosť darovacej zmluvy podľa § 40a Občianskeho zákonníka v spojení s § 140 Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní, ustálení podstatného skutkového stavu a po právnom posúdení veci konštatoval, že žalovaný a matka žalobcov, teda poručiteľka, boli blízkymi osobami podľa § 116 Občianskeho zákonníka a darovacia zmluva, ktorej predmetom bol bezodplatný prevod spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti, bola uzatvorená medzi blízkymi osobami. Tento záver vyplýva z vyhodnotenia jednak znenia darovacej zmluvy a takisto zo znenia notárskej zápisnice N XXX/XXXX, NZ XXXXX/XXXX, W. XXXXX/XXXX z 07.12.2018 na č.l. 17. Podporným je aj výsluch žalovaného, pričom výsluch žalobcov uvedený záver neoslabuje. Súd prvej inštancie dôvodil, že ak matka žalobcov v darovacej zmluve výslovne uviedla, že žalovaného považuje za blízku osobu, čo je zároveň v úplnom súlade s obsahom jej vyhlásenia, ktoré bolo zachytené vo forme notárskej zápisnice dňa 07.12.2018, tak je nutné tento jej prejav vôle rešpektovať. Žalobcovia v tomto konaní nenamietali prítomnosť duševnej poruchy ich matky v čase podpísania darovacej zmluvy, resp. v čase spísania notárskej zápisnice. Žalobcovia v tomto smere žiadne dôkazy nepredložili ani neoznačili. Týmto smerom sa neuberala ani ich argumentácia. K záveru o blízkom vzťahu poručiteľky a žalovaného súd prvej inštancie dospel aj po prihladnutí na to, že žalovaný bol rodinným príbuzným matky žalobcov, bol jej synovcom. Mal za to, že nejde teda o osobu, ktorá by nemala akýkoľvek iný vzťah s matkou žalobcov. Matka žalobcov bola v čase uzavretia darovacej zmluvy vdovou a so žalobcami, jej deťmi, zjavne nemala dobrý vzťah (je irelevantné z akých subjektívnych dôvodov, nakoľko každý vzťah je individuálny a vyvíja sa v čase), pričom ju navštevovali veľmi zriedka, resp. vôbec. Osobami, ktorí mali k nej bezprostredný a najbližší vzťah (fakticky) bol žalovaný a jeho rodičia, ktorí obývali predmetný dvojdom, resp. susednú časť dvojdomu. Na vyššie uvedenom závere o tom, že je nutné prejav vôle matky žalobcov o blízkom vzťahu k žalovanému rešpektovať, nie sú spôsobilé zmeniť nič ani prípadné výsluchy svedkov a výsluchy sporových strán. Akýkoľvek svedok by nemohol spochybnit' to, ako matka žalobcov vnímala žalovaného, teda, že ho vnímala ako blízku osobu. Je evidentné, že vzťah medzi žalovaným a matkou žalobcov bol dlhotrvajúci a intenzívny (aj s ohľadom na ich susedstvo). Žalobcovia netvrdili žiadne skutkové tvrdenia, ktoré by nasvedčovali zhoršenej kvalite vzťahu medzi ich matkou a žalovaným. V zásade len popierajú vzťah medzi ich matkou a žalovaným v zmysle § 116 Občianskeho zákonníka a tento ich záver má vyplynúť z ich výsluchov a výsluchov svedkov, resp. z ich vyhodnotenia vzťahu žalovaného a ich matky. Takisto je potrebné vziať do úvahy aj to, že blízkou osobou v zmysle § 116 Občianskeho zákonníka musí byť osoba v čase uskutočnenia právneho úkonu. V tom čase matka žalobcov k iným osobám ako k rodine žalovaného bližší (faktický) vzťah nemala. Podľa výpovede žalovaného jeho vzťah s matkou žalobcov bol intenzívny, stretávali sa denne a on a jeho rodičia pre ňu boli oporou a pomáhali jej. Aj samotní žalobcovia uvádzajú, že ich matka mala dobrý vzťah s rodičmi žalovaného, mali k sebe blízky vzťah (výpoveď žalobkyne v 1. rade). Išlo o jej brata a švagrinú, ktorá jej zariaďovala aj pohreb. Ak rodičia žalovaného boli jej blízkymi osobami v zmysle § 116 Občianskeho zákonníka, tak táto skutočnosť zásadne ovplyvňuje aj kvalitu vzťahu matky žalobcov k žalovanému ako synovi jej blízkych osôb. Takisto aj vzájomné pociťovanie ujmy. Takisto je potrebné objektívne prihliadnúť na to, že intenzita vzťahu medzi osobami vo veku približne 33 rokov a 70 rokov, resp. prejavy blízkosti vzťahu, sú iné ako medzi rovesníkmi. Z vykonaného dokazovania je zrejmé, že žalovaný s matkou žalobcov bol v dobrom vzťahu, pomáhal jej, navštevovali sa, daroval jej televízor, žiadneho zlého správania voči nej sa nedopustil. Matka žalobcov ho pred notárkou označila ako pomocníka, ktorý jej vždy pomohol so všetkým, pričom ho pomenovala zdrobneninou jeho mena, ako L.. Naopak z jej prejavu pred notárkou vyplýva negatívny vzťah k žalobcom a pociťovanie nezáujmu o ňu z ich strany. Žalobkyňa v 1. rade takisto vypovedala, že žalovaný bol obľúbený synovec jej matky. Súd aj z komplexného hodnotenia výsluchu žalovaného má za to, že vzťah žalovaného a poručiteľky nebol povrchný. Zodpovedal vekovému rozdielu medzi nimi a ich rodinnému vzťahu (synovec a teta). Podľa názoru súdu je zrejmé, že osoba vo veku približne 30 rokov nemôže objektívne pociťovať ako vlastnú ujmu, ujmu osoby vo veku približne 70 rokov. Táto okolnosť však nemôže znegovať „blízkosť vzťahu“ medzi týmito osobami. Súdu nie je zrejmé, ako by sa prežívanie takejto ujmy malo v praktickom

živote zmysluplne prejavovať navonok. Argumentácia žalobcov v tomto smere (o nedostatku pociťovania ujmy žalovaného ako ujmy vlastnej) je tak nedôvodná a účelová. Ďalej súd prvej inštancie konštatoval, že to, že žalovaný sa v roku 2014 odsťahoval do bytu na F. G. v M. nemá na charakter vzťahu medzi ním a matkou žalobcov žiadny vplyv. Ak by tomu tak bolo, tak by súd musel uzavrieť napríklad aj to, že ak sa dieťa osamostatní od svojho rodiča (odsťahuje sa do vlastného bývania), tak sa týmto sám osebe mení charakter ich vzťahu. Takýto záver je zjavne nesprávny. Ak žalobcovia poukazovali na to, že žalovaný si nespomenul na dátum menín matky žalobcov, tak táto okolnosť ho nemôže automaticky diskvalifikovať v uvedenom smere. Ide o veľmi prísne vyhodnotenie tejto okolnosti. Je bežné, že ľudia si dátumy menín nepamätajú. Pritom žalovaný si pamätal dátum narodenia matky žalobcov. Rovnako tak to platí aj o hodnotení toho, že žalovaného netrápil alkoholizmus matky žalobcov. Nemožno redukovať charakter a podstatu vzťahu na to, či jednu stranu tohto vzťahu trápí nadmerné požívanie alkoholu. Je objektívne pochopiteľné, že človek môže mať blízky vzťah aj k alkoholikovi, ktorý sa nelieči. Takisto z tejto skutočnosti môže alebo nemusí pociťovať aj ujmu. Len na základe pociťovania alebo nepociťovania ujmy z takejto okolnosti nie je možné vyvodzovať existenciu alebo neexistenciu blízkosti vzťahu dotknutých osôb. Uvedené úvahy však už podľa názoru súdu prvej inštancie prekračujú oblasť práva a zachádzajú do sociológie, resp. psychológie. Tomu nasvedčuje aj listinný dôkaz, ktorí predložili žalobcovia, a to návod ako žiť s osobou alkoholika na čl. 61. Súd prvej inštancie preto túto okolnosť bližšie nerozoberal. Takisto považoval za potrebné zdôrazniť aj to, že žalobca 2/ sa o predmetnej darovacej zmluve dozvedel na jeseň v roku 2018, pričom žalobu o neplatnosť darovacej zmluvy podali žalobcovia dňa 09.03.2020, teda po približne roku a pol. Neurobili tak počas života daryne, ale po jej smrti. Ak by daryňa žila, bolo by ju možné k okolnosti vzťahu medzi ňou a žalovaným vypočuť. Po jej smrti dňa 10.10.2019 je to nemožné. Samotní žalobcovia sa tak ukrátili o možnosť vykonania relevantného dôkazu, ktorý by mohol privodiť iný preukázaný skutkový stav. Súd prvej inštancie tak v tejto okolnosti mohol vychádzať predovšetkým z predmetnej darovacej zmluvy a notárskej zápisnice, kde je zachytený prejav vôle matky žalobcov, daryne. Záverom súd prvej inštancie uviedol, že sa javí ako racionálna aj argumentácia žalovaného, že ak by chceli predísť pochybnostiam o porušení predkupného práva žalobcov, resp. zadaniu dôvodu na podanie tejto žaloby, mohli vec vyriešiť prevodom podielu na otca žalovaného (teda súrodenca poručiťky), ako to bolo pôvodne plánované, a následne urobiť prevod podielu na žalovaného (ako syna prevodcu, teda príbuzného v priamom rade). Skutočnosť, že tak neurobili potom podporuje záver, že od začiatku konali s presvedčením o existencii blízkeho vzťahu medzi žalovaným a matkou žalobcov, čo nakoniec opakovane (v darovacej zmluve a v notárskej zápisnici) výslovne vyjadrila samotná matka žalobcov. Aký bol vzťah žalobcov k ich matke súd prvej inštancie považoval pre rozhodnutie za irelevantné a v rámci tohto odôvodnenia ho nehodnotil. Preto sa nezaoberal ani okolnosťami nadmerného požívania alkoholu matky žalobcov. Mal za to, že táto okolnosť môže byť významná pre iné konanie. Súd prvej inštancie výrokom II. rozsudku zamietol návrh žalobcov na prerušenie konania s odôvodnením, že nie je daný dôvod na jeho prerušenie, nakoľko neexistuje zákonný predpoklad v zmysle ustanovenia § 164 Civilného sporového poriadku. Dôvodil, že v konaní sp. zn. 21C/42/2021 sa rieši iná otázka, ktorá nemá vo vzťahu k relatívnej neplatnosti darovacej zmluvy žiadny význam. Ak by súd žalobu žalobcov v konaní sp. zn. 21C/42/2021, v ktorom predbežne posudzuje (absolútnu) neplatnosť darovacej zmluvy zamietol, nemá to vplyv na posúdenie otázky v konaní, kde predbežnou otázkou je posúdenie relatívnej neplatnosti darovacej zmluvy. Právne rozhodné skutočnosti sú v oboch prípadoch rôzne. Nerieši sa tam žiadna otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu, ale rieši sa samotný dôvod neplatnosti zmluvy. Čiže nejde o vyriešenie čiastkovej otázky, ktorej zodpovedanie má význam pre toto konanie. Ak by súd v uvedenom konaní žalobe žalobcov vyhovel, žalobcovia by stratili celkový záujem na výsledku tohto konania. Nebola by tak vyriešená iba určitá (predbežná) otázka významná pre toto konanie. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP tak, že žalovanému, ktorý bol v konaní plne úspešný priznal právo na náhradu trov konania v plnom rozsahu s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd po právoplatnosti rozsudku samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

2. Proti rozsudku podali v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobcovia. Navrhli, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobe vyhovie alebo odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zruší a vec mu vráti na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Súdu prvej inštancie vytýkali, že nevykonali navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a odvolaním napadnutý rozsudok je založený na nesprávnom právnom posúdení veci (odvolacie dôvody podľa ust. § 365 ods. 1 písm. e), f), h) CSP). Mali za to, že rozsudok súdu prvej inštancie bol vyhlásený aj v kontexte rozhodovania o návrhu na prerušenie konania predčasne a pri nesprávnom právnom posúdení. V uvedenej súvislosti dôvodili, že

z podania žalobcov (návrh žalobcov na prerušenie konania) zo dňa 04.10.2021 je zrejmé, že v konaní na OS Trenčín pod sp. zn. 21C/42/2021 sa žalobcovia dovolávajú určenia, že pozemky zapísané na LV č. XXX vedenom OÚ M., katastrálnym odborom, okres M., obec M., kat. úz. Q., a to: parc. CKN č. XXXX/X, o výmere 380 m², zastavané plochy a nádvoria a parc. CKN č. XXXX/X, o výmere 86 m², zastavané plochy a nádvoria, ku ktorým vlastnícke právo je zapísané v prospech žalovaného, patria do dedičstva po Y. F., rod. L., nar. XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX, naposledy trvalé bytom T. XXX/XX, XXX XX M.-A.. Ako predbežná otázka sa v tomto konaní posudzuje otázka absolútnej neplatnosti Darovacej zmluvy zo dňa 25.04.2018 (§ 38 ods.1 ods.2 OZ), pričom zdôraznili, že žalobcovia vo svojom žalobnom návrhu v konaní sp. zn. 21C/42/2021 obsiahli iba pozemky bez spoluvlastníckeho podielu 4/6-iny k stavbe RD s.č. XXX. Mali za to, že z tohoto dôvodu nemožno považovať za správny právny názor súdu prvej inštancie, že ak by súd v uvedenom konaní (sp. zn. 21C/42/2021) žalobe žalobcov vyhovel, žalobcovia by stratili celkový záujem na výsledku tohto konania. Aj v danom prípade, by žalobcovia len a nijak inak ako na základe určujúceho výroku súdu - mohli dosiahnuť zmenu zápisu vlastníckeho práva k spoluvlastníckemu podielu 4/6-iny k stavbe RD s.č. XXX, ktoré vlastnícke právo svedčí v prospech žalovaného. Na absolútnu neplatnosť je súd povinný prihliadať ex offa - a teda z úradnej povinnosti - bez ohľadu na to, či to strana sporu namieta, spomína, tvrdí alebo túto ani len neuvedie. Preukázanie absolútnej neplatnosti Darovacej zmluvy zo dňa 25.04.2018 v k.č. 21C/42/2021 by znamenalo, že žalobný návrh žalobcov v tomto konaní (sp. zn. 17C/8/2020), ktorým sa žalobcovia domáhajú určenia, že spoluvlastnícky podiel 4/6-iny k RD súp. č. XXX, stavba evidovaná na LV č. XXXX, kat. úz. Q., obec M., okres M. - ktorý je zapísaný v prospech žalovaného - patrí do dedičstva po Y. F. - by bol v dôsledku preukázania absolútnej neplatnosti v celom rozsahu dôvodný. Žalobný návrh by teda žalobcovia už nemuseli v priebehu ďalšieho konania nijako meniť. Za predčasný považovali žalobcovia rozsudok súdu prvej inštancie predovšetkým z dôvodu, že súd prvej inštancie iba prijal tvrdenia žalovaného, že aj zo strany žalovaného existoval vzťah k matke žalobcov, ktorý mal parametre vzťahu blízkych osôb podľa ust. § 116. Pokiaľ poukázal v rozsudku na text darovacej zmluvy a na notársku zápisnicu mali za to, že tieto listinné dôkazy preukazujú iba jednosmerný vzťah matky žalobcov k žalovanému, no nie je to žiadny dôkaz, iba a len tvrdenie žalovaného, že aj z jeho strany bol vzťah k matke žalobcov blízky. Mali za to, že tvrdenia žalovaného sú a ostávajú iba tvrdeniami a nestávajú sa dôkazom. Zdôrazňovali, že obrana žalovaného stojí iba na jeho tvrdení, že s matkou žalobcov si bol blízky (vzťah blízkych osôb podľa § 116 Občianskeho zákonníka), pričom žalovaný toto iba tvrdil a nepreukázal, keďže súd upustil nakoniec aj od výsluchov rodičov žalovaného (odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. e) CSP). Poukazovali na to, že žalovaný bol vo vzťahu k matke žalobcov synovcom, nebol teda medzi nimi vzťah blízkych osôb automaticky zakotvený zákonným výpočtom v § 116 Občianskeho zákonníka, v ktorom automaticky sú nimi iba - príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel. Uviedli, že žalobu podali v presvedčení, že medzi ich matkou a žalovaným nebol ku dňu uzatvorenia Darovacej zmluvy zo dňa 25.04.2018 ani vzťah blízkych osôb podľa tzv. druhej kategórie, kde zákon zaraďuje osoby v rodinnom alebo obdobnom pomere, ktoré by ujmu, ktorú by utrpela jedna z týchto osôb, tá druhá z nich - túto ujmu dôvodne pociťovala ako ujmu vlastnú, ktoré podmienky musia byť splnené kumulatívne a v čase vykonania predmetného právneho úkonu. Dávali do pozornosti, že matka žalobcov zomrela dňa XX.XX.XXXX ako XX-ročná v Centre sociálnych služieb v L.. Niekolko rokov pred svojou smrťou bola závislá na alkohole. Nikdy sa nepodrobila ústavnej protialkoholickému liečbe a ambulantnú liečbu prerušovala a teda nedodržiavala. Zastávali názor, že práve syndróm závislosti na alkohole sám o sebe de facto vylučuje na strane alkoholika vytvorenie si silných citových väzieb. Aj vytvorené citové väzby sa oslabujú a často krát úplne vytratia, ako to bolo v tomto prípade - vzťahu medzi matkou žalobcov na jednej strane a oboma žalobcami na strane druhej. Poukazovali na to, že príčina narušeného vzťahu s ich mamou bola v jej závislosti na alkohole, obaja na ňu naliehali, aby sa podrobila riadnej liečbe, čo odmietala. Zastávali názor, že nepresvedčivo vyznieva s poukazom na uvedené tvrdenie žalovaného, že k matke žalobcov, ktorá trpela syndrómom závislosti na alkohole mal vzťah blízkej osoby takej intenzity, akú predpokladá ust. § 116 Občianskeho zákonníka. Vo svojej výpovedi sa skôr schovával za nadštandardné vzťahy svojich rodičov s matkou žalobcov. Pokiaľ by mal k matke žalobcov skutočne blízky vzťah, tak by žalovaného jej závislosť na alkohole aj skutočne trápila minimálne rovnako ako žalobcov a snažil by sa jej z tejto závislosti pomôcť. K jej alkoholizmu sa však staval nezainteresovane a vlažne. Mali za to, že podmienka „dôvodne pociťovanej ujmy ako vlastnej“ zo strany žalovaného nebola v konaní preukázaná. Podľa názoru žalobcov súd prvej inštancie precenil význam Darovacej zmluvy zo dňa 25.04.2018 (jej ustanovenie v čl. II., ods. 3) ako aj notárske zápisnice zo dňa 07.12.2018 (NZ XXXXX/XXXX, W. XXXXX/XXXX spísaná notárkou Y. E. N.) ako listinných dôkazov, ktoré však môžu byť spôsobilé preukázať iba jednosmerný vzťah, a to že matka žalobcov mohla mať k žalovanému blízky vzťah (t.j. že by dôvodne ujmu žalovaného pociťovala ako ujmu vlastnú), avšak

nijako nepreukazujú, že žalovaný by mohol mať k matke žalobcov vzťah blízkej osoby. Poukazovali na to, že z kontextu výpovede žalovaného je zrejmé, že ak bol žalovaný niekedy v dennom kontakte s matkou žalobcov, tak to bolo iba v čase, keď ešte býval v domácnosti svojich rodičov, čo bolo do 09/2014. Mali za to, že súd prvej inštancie mal z výpovede žalovaného a žalobcov, práve naopak, za preukázané, že kontakt matky žalobcov a žalovaného sa po jeho odsťahovaní na byt podstatne zredukoval, mali za to, že na preukázanie vzťahu (pociťovania ujmy ako vlastnej) blízkych osôb, synovec - teta, je potrebné vykonať náležité dokazovanie - keďže tento vzťah zákon (§ 116 Občianskeho zákonníka) nestavia na rovnakú úroveň ako vzťah dieťaťa a rodiča, ale môže ísť iba ak o vzťah blízkych osôb podľa tzv. druhej kategórie, kde zákon zaraďuje osoby v rodinnom alebo obdobnom pomere, ktoré by ujmu, ktorú by utrpela jedna z týchto osôb, tá druhá z nich - túto ujmu dôvodne pociťovala ako ujmu vlastnú, pričom tieto podmienky musia byť splnené kumulatívne a v čase vykonania predmetného právneho úkonu.

3. Žalovaný v písomnom vyjadrení k podanému odvolaniu navrhol potvrdenie napadnutého rozsudku, ktorý považuje za vecne správny. Pokiaľ sa týka zamietnutia návrhu žalobcov na prerušenie konania, uviedol, že posúdenie otázky relatívnej neplatnosti právneho úkonu v tomto konaní, nezávisí od posúdenia otázky absolútnej neplatnosti právneho úkonu. V každom prípade ide o odlišné právne a skutkové dôvody, ktoré musí pri rozhodovaní súd vziať do úvahy; preto akýkoľvek výsledok konania o „absolútnej neplatnosti právneho úkonu“ (sp. zn. 21C/42/2021) nemôže mať vplyv na posúdenie právnej otázky relatívnej neplatnosti, aj keď určovací charakter obidvoch žalôb môže dospieť v obidvoch konaniach k rovnakému rozhodnutiu. Za správny považuje rozsudok súdu prvej inštancie aj v časti zamietnutia žaloby. Mal za to, že blízky vzťah medzi žalovaným a matkou žalobcov bol preukázaný jednak výpoveďou žalovaného a jednak listinou - notárskou zápisnicou zo dňa 07.12.2018, obsahujúcou „výpoveď“ matky žalobcov ku skutočnostiam, rozhodujúcim pre posúdenie v tomto konaní. Ani z výpovedí žalobcov, uskutočnených v konaní nevyplývalo, že by medzi žalovaným a matkou žalobcov neexistoval blízky vzťah. Uviedol, že vzťah matky žalobcov k alkoholu, ani postoj žalovaného k závislosti od alkoholu, rovnako ani skutočnosť, či žalovaný a matka žalobcov počas celého života bývali v susedstve nie sú skutočnosťami, rozhodujúcimi pre posúdenie intenzity ich vzťahu. Rozsah vykonaného dokazovania považuje žalovaný za dostatočný na preukázanie jeho tvrdení a nepredpokladá, že výpovede svedkov, navrhnutých žalobcami, by boli spôsobilé zmeniť zistený skutkový stav - tento ani nie je v zásadných veciach rozporný medzi tvrdeniami žalobcov a tvrdeniami žalovaného, ide skôr o jeho právne posúdenie.

4. Žalobcovia v písomnom vyjadrení naďalej zotrvávali na svojom odvolaní a na dôvodoch podaného odvolania.

5. Krajský súd ako odvolací súd preskúmal vec v zmysle ust. § 379 a § 380 ods. 1 CSP bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 CSP a dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné ako vecne správny potvrdiť podľa § 387 ods. 1 CSP, pričom v súlade s ust. § 387 ods. 2 CSP odvolací súd poukazuje na vecne správne odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie, s ktorým sa stotožňuje.

6. Odvolací súd podrobne preskúmal všetky rozhodujúce námietky, ktoré boli v odvolaní žalobcami vznesené a v plnom rozsahu sa stotožňuje so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie. Súd prvej inštancie vykonal vo veci dostatočné dokazovanie, vyhodnotil dôkazy v konaní vykonaný každý jednotlivito a všetky vo vzájomnej súvislosti, odôvodnil z akých dôvodov a ktoré tvrdenia strán sporu mal za preukázané a ktoré nie, uviedol svoje skutkové zistenia, ktoré z dokazovania vyplývali a na vec aplikoval správne právne predpisy, ktoré i správne vyložil. Rozhodnutie súdu prvej inštancie zodpovedá požiadavkám ust. § 220 CSP. Námietky žalobcu uvedené v podanom odvolaní preto nemohli privodiť zmenu napadnutého rozsudku. Ani v odvolacom konaní neboli preukázané, ani tvrdené také skutočnosti, ktoré by mohli mať za následok odlišné rozhodnutie vo veci.

7. Z tohto dôvodu si odvolací súd osvojil dôvody napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie a v podrobnostiach na ne v zmysle § 387 ods. 2 CSP poukazuje, aby nadbytočne neopakoval všetky pre strany známe fakty spolu so správnou citáciou právnych predpisov.

8. Odvolací súd za aplikácie § 380 ods. 2 CSP v spojitosti s ust. § 67 CMP z úradnej povinnosti predovšetkým posudzoval, či konanie pred súdom prvej inštancie nie je zaťažené vadou/vadami, ktorá/ktoré sa týka/týkajú procesných podmienok. Posúdením procesného postupu súdu prvej inštancie v

konaní, ktoré prechádzalo rozhodnutiu vo veci a ktorý zistil odvolací súd preskúmaním predloženého súdneho spisu, odvolací súd uvádza, že v konaní nezistil procesné vady zakladajúce dôvody pre zrušenie rozhodnutia podľa § 389 ods. 1 písm. a/ CSP.

9. Žalobca v podanom odvolaní uplatnil odvolacie dôvody podľa § 365 ods. 1 písm. e/, f/ a h/ CSP.

10. Odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. e) CSP je v súdnej praxi daný vtedy, ak súd prvej inštancie neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonal navrhnutý dôkaz potrebný na zistenie rozhodujúcich skutočností, k čomu je potrebné uviesť, že súd nie je povinný vykonať všetky navrhnuté dôkazy stranami konania, najmä súd nevykoná dôkazy na preukázanie skutočností, ktoré z hľadiska hmotného práva nie sú významné a nevykoná ani dôkazy nadbytočné, t.j. ku skutkovým okolnostiam, ktoré boli už preukázané iným spôsobom alebo založené na zhodnom tvrdení účastníkov. Neúplné zistenie skutkového stavu je odvolacím dôvodom len za predpokladu, že príčinou neúplných skutkových zistení bola okolnosť, že súd prvej inštancie nevykonal účastníkom navrhnutý dôkaz spôsobilý preukázať právne významnú skutočnosť. Iba samotná okolnosť, že nevykonal dôkazy účastníkmi navrhnuté, nemôže byť v spore spôsobilým odvolacím dôvodom. Zároveň musí ísť len o skutočnosti a dôkazy uplatnené už v konaní pred súdom prvej inštancie.

11. Pokiaľ žalobcovia v podanom odvolaní vytkajú súdu prvej inštancie nesprávne právne posúdenie veci, odvolací súd uvádza, že nesprávne právne posúdenie veci je spôsobilým odvolacím dôvodom vtedy, keď súd pochybí pri aplikácii práva na zistený skutkový stav, teda prípad, kedy bol skutkový stav posúdený podľa iného právneho predpisu, než ktorý správne mal byť použitý, alebo ak síce bol aplikovaný správne určený právny predpis, ale súd ho nesprávne interpretoval (nesprávne vyložil podmienky všeobecne vyjadrené v hypotéze právnej normy a v dôsledku toho nesprávne aplikoval vlastné pravidlo stanovené dispozíciou právnej normy). Odvolaciu námietku žalobcov odvolací súd vyhodnotil ako neopodstatnenú, bez opory v zistenom a ustálenom skutkovom stave a v následnom právnom posúdení veci súdom prvej inštancie

12. Nesprávny skutkový záver je spôsobilým odvolacím dôvodom vtedy, keď súd prvej inštancie nepostupuje pri hodnotení dôkazov podľa § 191 CSP. Dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti, pričom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo. Pri hodnotení dôkazov v súdnom konaní platí zásada voľného hodnotenia dôkazov sudcom z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Nesprávne hodnotenie dôkazov by bolo možné vytknúť súdu prvej inštancie len v prípade, ak by vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov, alebo prednesov strán nevyplynuli, ani inak nevyšli v konaní najavo, prípadne, že by si nepovšimol rozhodné skutočnosti, ktoré neboli vykonanými dôkazmi preukázané, alebo vyšli v konaní najavo, prípadne preto, že v hodnotení dôkazov, či poznatkov, ktoré vyplynuli z prednesov strán, alebo vyšli najavo inak z hľadiska ich závažnosti, zákonnosti, pravdivosti alebo vierohodnosti, je logický rozpor.

13. Preskúmaním obsahu odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, odvolací súd nevzhladol dôvodnosť uplatnených odvolacích námietok z hľadiska ani jedného z vyššie uvedeného dôvodu.

14. Rozhodnutie súdu ako orgánu verejnej moci nemusí byť totožné s očakávaniami a predstavami toho - ktorého účastníka konania, ale z hľadiska odôvodnenia musí spĺňať parametre zákonného rozhodnutia požiadavkami v zmysle § 220 ods. 2 CSP. Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam (rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veciach sp. zn. IV. ÚS 115/03 či sp. zn. III. ÚS 60/04), čo plne dopadá tiež na odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu. Túto požiadavku zvyrazňuje vo svojej judikatúre aj Európsky súd pre ľudské práva (napr. Georgidias v. Grécko z 29. mája 1997, Recueil III/1997). Európsky súd pre ľudské práva pripomína, že právo na spravodlivý súdny proces nevyžaduje, aby súd v rozsudku reagoval na každý argument prednesený v súdnom konaní. Stačí, aby reagoval na ten argument (argumenty), ktorý je z hľadiska výsledku súdneho rozhodnutia považovaný za rozhodujúci (napr. rozsudok vo veci Ruiz Torijac. Španielsko a Hiro Balani/Španielsko, oba z 9. decembra 1994, Annuaire, séria A č. 303 A a č. 303 B).

15. V posudzovanej veci súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia dal odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky, súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Odôvodnenie rozhodnutia

obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov, spĺňa všetky vyššie uvedené požiadavky a tvorí dostatočný podklad pre uskutočnenie prieskumu v odvolacom konaní, pričom odvolací súd nezistil, že by tieto závery boli neodôvodnené. Skutočnosť, že odvolateľ sa s názorom súdu prvej inštancie nestotožňuje, nemôže samo o sebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti, alebo arbitrárnosti postupu a rozhodnutia súdu prvej inštancie.

16. Odvolací súd považuje vyššie uvedené odvolacie námietky žalobcov za neopodstatnené.

17. Predovšetkým odvolací súd vo vzťahu k vecným odvolacím námietkam žalobcov produkovaných v odvolacom konaní uvádza, že v zásade celá ich ťažisková časť už bola predmetom posudzovania súdom prvej inštancie, ktorý sa s nimi dostatočne a správne a plne vyčerpávajúco vysporiadal v odôvodnení svojho rozhodnutia.

18. Nad rámec uvedeného vo vzťahu k odvolacím námietkam žalobcov odvolací súd dodáva:

19. Predmetom odvolacieho konania bolo preskúmanie záverov súdu prvej inštancie, ktorý žalobu o určenie, že spoluvlastnícky podiel 4/6-iny k rodinnému domu so súp. č. XXX, stavba evidovaná na LV č. XXXX, kat. úz. Q., obec M., okres M., ktorý je zapísaný v prospech žalovaného, patrí do dedičstva po Y. F., matke žalobcov, a to z dôvodu dovolania sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu - darovacej zmluvy, ktorým malo byť porušené predkupné právo žalobcov, zamietol. Konštatoval, že žalovaný a matka žalobcov boli blízkymi osobami podľa § 116 Obč. zákonníka a darovacia zmluva, ktorej predmetom bol bezodplatný prevod spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti, bola uzatvorená medzi blízkymi osobami. Žalobcovia sa prostredníctvom ťažiskových vecných odvolacích námietok dovolávajú odlišného posúdenia danosti vzťahu darykyne matky žalobcov a obdarovaného žalovaného v zmysle § 116 Občianskeho zákonníka v čase uskutočnenia právneho úkonu - Darovacej zmluvy zo dňa 25.04.2018, poukazujúc na to, že práve žalovaný mal preukázať, že s matkou žalobcov mal blízky vzťah a mali za to, že podmienka dôvodne pociťovanej ujmy ako vlastnej zo strany žalovaného nebola v konaní preukázaná.

20. Ako vyplýva zo znenia ust. § 140 Občianskeho zákonníka je povinnosťou prevádzajúceho spoluvlastníka ponúknuť svoj spoluvlastnícky podiel v prvom rade ostatným spoluvlastníkom, okrem prípadu prevodu spoluvlastníckeho podielu blízkej osobe.

21. Podľa § 116 Občianskeho zákonníka blízkou osobou je príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu.

22. Občiansky zákonník v otázke blízkych osôb v ustanovení § 116 vymedzuje prioritne subjekty, ktoré bez akéhokoľvek ďalšieho skúmania, resp. bez akejkolvek ďalšej podmienky majú status blízkej osoby. Ide o osoby nachádzajúce sa v najužších rodinných väzbách (predkovia - potomkovia, súrodenci a manželia). Zároveň v časti za bodkočiarkou definuje (v podstate neohraničenú) skupinu, ktorá na status blízkej osoby potrebuje predovšetkým splniť podmienku, aby ujmu jednej z dotknutých osôb druhá dôvodne pociťovala ako ujmu vlastnú. Jednoznačne ide o pomer, ktorý vychádza zo subjektívneho vnútorného emocionálneho vzťahu a v zásade niet žiadnych bezprostredne merateľných a paušálnych kritérií/veličín, ktoré by presne vymedzovali, kedy už medzi dotknutými osobami ide o vzťah osôb blízkych, a kedy ešte nie. Uvedené, samozrejme, nie je v rozpore s tým, že na preukázanie existencie takéhoto vnútorného pocitu/vzťahu musia byť dané určité v konkrétnostiach prípadu navonok sa prejavujúce individualizované okolnosti.

23. Zákon v ustanovení § 116 veta za bodkočiarkou Občianskeho zákonníka nedáva priamu odpoveď na túto otázku a nestanovuje žiadne presné kritériá, z ktorých by záver o tom, že ide o osobu blízku, vyplýval. Je tomu tak preto, že každý jeden prípad je individuálny a každý jeden vzťah medzi osobami jedinečný, založený na rôznych väzbách a okolnostiach. Aby tak rozhodnutie o existencii blízkosti osôb bolo správne, zákonné a spravodlivé, nie je možné určiť presné hranice, kedy vzťah týchto osôb už naberá charakter vzťahu blízkej osoby. Citované ustanovenie je totiž jednou z právnych noriem, ktoré právna teória nazýva právnou normou s relatívne neurčitou hypotézou, t.j. normou, ktorých hypotéza nie je stanovená právnym predpisom a ktorá tak prenecháva súdu na zvážení v každom jednotlivom prípade, aby sám vymedzil hypotézu právnej normy zo širokého, vopred neobmedzeného okruhu okolností.

Napriek tomu je možné aspoň všeobecne uviesť, že pri prijímaní záveru súdu budú podstatné napr. také okolnosti, aký druh vzájomného vzťahu je medzi osobami, či žijú v spoločnej domácnosti (i keď tento znak nemusí byť ešte sám osebe určujúci), aké sú vzájomné pomery v takejto domácnosti, či si osoby navzájom pomáhajú, zaujímajú sa o seba nielen z pohľadu majetkových aspektov alebo ak ide o rozvedených manželov nielen z pohľadu starostlivosti o spoločné deti, či takéto osoby prejavujú o seba záujem v závažných prípadoch, v chorobe, starobe a v núdzi (pozri uznesenie NS SR sp. zn. 5Cdo/32/2017).

24. Z obsahu spisu nepochybne vyplýva, že vzťahy matky žalobcov a žalovaného boli dlhodobo založené na intenzívnom vzájomnom kontakte, ich vzťahy vykazovali značnú intenzitu vzájomnej dôvery, pomoci a spolupatričnosti a nejednalo sa o žiadne bežné rodinné vzťahy tety a synovca. Rovnaký charakter mali aj vzájomné vzťahy matky žalobcov a rodičov žalovaného, ktoré sami žalobcovia hodnotili za nadštandardné. Matka žalobcov bola vdova, so svojimi deťmi nemala dobrý vzťah a jej najbližšími osobami boli práve žalovaný a jeho rodičia. Žalovaný a matka žalobcov mali medzi sebou veľmi intenzívny, dlhodobý, blízky vzťah, ktorý bol založený na vzájomnej dôvere, úcte a rešpekte a okrem vzájomnej pomoci si navzájom poskytovali aj vzájomnú blízkosť a rodinnú atmosféru (ktorú matka žalobcov zo strany svojich detí postrádala), vrátane rodinných príslušníkov, rodičov žalovaného, ktorí tento vzťah s nimi zdieľali, čo je charakteristické pre blízke osoby s tým, že išlo o citový vzťah, ktorý svojou kvalitou a intenzitou je v danom prípade ešte väčšieho rozsahu ako tomu je niekedy aj v priamom rodinnom vzťahu. Z obsahu spisu, z vykonaného dokazovania súdom prvej inštancie nepochybne vyplývajú činnosti žalovaného pre matku žalobcov, ktoré predstavujú akúsi nadstavbu bežných (v zmysle pre každodenný život nevyhnutných a od neho neoddeliteľných) činností, ktoré preukazujú výraznú mieru vnútorného emočného prepojenia žalovaného a matky žalobcov. V otázke posúdenia hĺbky/kvalifikovanej kvality vzájomného vnútorného vzťahu (aby ujmu utrpenú jednou z dotknutých osôb druhá pociťovala ako vlastnú) nie je pritom určujúca početnosť priamych stretnutí. Táto početnosť nemá osobitnejší vplyv na danosť vnútorného emocionálneho vzťahu. Z daného titulu nie je podstatné, či intenzita osobných kontaktov bola alebo nebola v určitom období znížená. Vzťah blízkych osôb má totiž jednoznačne základ vo vnútornom emočnom pomere dotknutých osôb. Otázka kvality vnútorného vzťahu matky žalobcov k žalovanému nepochybne vyplýva z článku II. bod 3 Darovacej zmluvy a predovšetkým z Notárskej zápisnice napísanej dňa 07.12.2018, ktoré preukazujú výraznú mieru jej vnútorného emočného prepojenia na žalovaného. O skutočnosti, že to nebol jednostranný vzťah matky žalobcov k žalovanému, ale aj z jeho strany bol vzťah k matke žalobcov rovnako blízky, nemá ani odvolací súd žiadne pochybnosti, nakoľko tieto boli preukázané reálnym konaním žalovaného, ktorý v rámci potrieb matky žalobcov sa o ňu staral, pomáhal jej, robil jej spoločníka. Týmto dokazoval, aký má k nej vzťah a pochopiteľne recipročne by pociťoval jej ujmu ako ujmu jej vlastnú. Práve v dôsledku absencie pozitívnych vzťahov matky žalobcov so svojimi deťmi sa jej blízky vzťah so žalovaným len posilňoval, pričom tento prerástol do štádia veľmi blízkeho vzťahu.

25. Podstatnou skutočnosťou, ktorá určila vznik vzťahu medzi matkou žalobcov a žalovaným, bola ich vzájomná úcta, rešpekt, vzájomná pomoc, blízkosť a rodinná atmosféra, ktorú zdieľali spoločne dlhodobo, a to aj s matkou a otcom žalovaného, ktorý bol zároveň bratom matky žalobcov, na základe čoho sa medzi nimi vytvorili také intenzívne citové väzby, že možno ich vzájomný vzťah považovať za vzťah obdobný rodinnému vzťahu, t.j. za vzťah blízkych osôb, keďže si počas života pomáhali, poskytovali pomoc a vzájomne riešili svoje rodinné problémy.

26. Závery súdu prvej inštancie plne korešpondujú aj s rozhodnutím Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/32/2017 zo dňa 27.06.2018, keďže miera intenzity vzťahov žalovaného a matky žalobcov bola natoľko blízka a vzájomná, že je možné konštatovať, že ujmu jednej pociťuje druhá osoba ako ujmu vlastnú. Z vykonaného dokazovania nepochybne vyplynulo, že ich vzájomný vzťah sa istým spôsobom vymykal štandardnej úrovni vzťahu v rámci širšej rodiny, resp. vzťahu medzi priateľmi a podobne.

27. Vzhľadom na vyššie uvedené preto odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil, vrátane súvisiaceho výroku o zamietnutí návrhu žalobcov na prerušenie konania, ako aj výroku o trovách konania.

28. O náhrade trov odvolacieho konania vo vzťahu žalobcov a žalovaného rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP tak, že žalovaný ako úspešná strana sporu v odvolacom konaní má voči žalobcom nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

29. O výške náhrady trov konania žalovaného rozhodne súd prvej inštancie podľa § 262 ods. 2 CSP samostatným uznesením, ktoré vydá vyšší súdny úradník.

30. Rozhodnutie bolo senátom Krajského súdu v Trenčíne prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP), v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).